

ΣΟΦΗ
ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ

ΟΙ
ΠΑΤΡΙΚΕΣ

ΝΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Οι παστρικές**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Σόφη Θεοδωρίδου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Μαράντη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Κωνσταντίνος Καπέννης

© Σόφη Θεοδωρίδου, 2026
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2026

Πρώτη έκδοση: Ιούνιος 2026

ISBN 978-618-01-6475-6

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου. Επίσης απαγορεύεται η οποιαδήποτε αναπαραγωγή όλου ή μέρους του βιβλίου για σκοπούς εκπαιδευτικής σε συστήματα ή τεχνολογία τεχνητής νοημοσύνης. Το έργο αυτό προστατεύεται και προφυλάσσεται από διαδικασίες TDM-Διαχείρισης Δεδομένων Δασκικών [Άρθρο 4(3) Οδηγία (ΕΥ) 2019/790].

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 Since 1979

Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800	Tel.: 2102804800

e-mail: info@psychogios.gr
psychogios.gr

ΣΟΦΗ
ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ

ΟΙ
ΠΑΤΡΙΚΕΣ

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Η νύφη φορούσε μαύρα, 2010

Πες μου αν με θυμάσαι, 2011

Τ' αγνάδια των ξυπόλωντων ποδιών, 2012

Η αμαρτία της ομορφιάς, 2013

Το κορίτσι απ' τη Σαμπούντα, 2014

Στεφάνι από ασπάλαθο, 2015

Τα χρόνια της χαμένης αθωότητας, 2016

Πορφυρό ποτάμι, 2017

Η αγαπητικιά, 2018

Ο Γερμανός γιατρός, 2019

Ροδανθός, 2020

Άγραφος νόμος, 2022

Ο ικανός θεραπεντής, 2023

O tempora, o mores!
Ω καιροί, ω ήθη!
Κιέρον

ΜΙΑ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ήταν η επομένη του Δεκαπενταύγουστου του 1924. Σε λίγο θα έφτανε εκείνη η καταραμένη μέρα που δεν ήθελε να θυμάται η Μαρίκα, μια και τα όσα τραγικά συνέβησαν είχαν καταγραφεί στη μνήμη της ανεξίτηλα, κι όσο κι αν παίδευε το μυαλό της δεν μπορούσε να τα ξεχάσει, ειδικά όταν πλησίαζε η μαύρη επέτειος της Καταστροφής της Σμύρνης.

Είχε βγει για ψώνια με την υπηρέτριά της την Πιπίτσα πολύ πρωί –μόλις που είχαν ανοίξει τα μαγαζιά–, ξέροντας ότι αργότερα θα έκαιγε ο ήλιος. Παρόλο που ήταν τόσο νωρίς, είχε πολλή ζέστη· ωστόσο, κατά διαστήματα φυσούσε ένα ανακουφιστικό αεράκι που έκανε πιο εύκολες τις ανάσες για τις δυο γυναίκες όπως όδευαν στον δρόμο με τα μαγαζιά.

Της έκανε νόημα η αχαμνή* Πιπίτσα να μην τρέχει, για να την προλαβαίνει, κι η Μαρίκα έκοψε το βήμα της. Ξεχνούσε ότι είχαν βγει στον δρόμο, μια και η σκέψη της ήταν σε όσα είχαν συμβεί τότε. Εκείνο το πρωινό που η Μαρίκα είχε βρει την Πιπίτσα να τριγυρίζει στην παλιά της γειτονιά ρακένδυτη, με τη δυστυχία ζωγραφισμένη στο πρόσωπο. Τα ρούχα της είχαν ακόμη σημάδια απ' τη φωτιά. Σοκαρίστηκε σαν την αντίκρισε· ήταν γειτονοπούλα της στη Σμύρνη η Πιπίτσα.

Η κοπέλα περπατούσε με σκυφτό κεφάλι και δεν την είδε, η Μαρίκα όμως την άρπαξε απ' το μπράτσο και τη σταμάτησε.

«Σώθηκαν, Πιπίτσα μου;» τη ρώτησε.

* Μικροκαμωμένη.

Μόλις την αντίκρισε η Πιπίτσα, άρχισαν τα μάτια της να τρέχουν. *Ναι*, ένευσε. *Αλλά οι γονείς μου δε γλίσωσαν. Τους έσφαξαν οι Τσέτες*, της έκανε νόημα, φέρονοντας τα χέρια στον λαιμό της και κάνοντας τη χαρακτηριστική κίνηση, με τα δάκρυα να μη σταματούν.

«Καημενούλα μου», μουρμούρισε η Μαρίκα αγκαλιάζοντάς την, κι η κοπέλα χώθηκε στον κόρφο της με άηχα αναφιλητά.

Ξαφνικά, μια περαστική, γνωστή της Μαρίκας, η Ευανθία, σταμάτησε μπροστά τους. Ήταν γεροδεμένη και ψηλή, ντυμένη πολύ κομψά, στοιχείο που έδειχνε πως δεν υπήρχε πρόβλημα χρημάτων στην οικογένεια.

«Μουγγή είναι η κοπέλα. Έμαθα πως ζητάει δουλειά. Θα την έπαιρνα, αν μιλούσε, στη δουλειά μου, μα ποιος θα ήθελε μια μουγγή;»

«Γνωρίζω την Πιπίτσα από παιδί», αντέτεινε η Μαρίκα ψυχρά. «Ζούσε στη γειτονιά μου στη Σμύρνη. Υπήρξε ένα πρόβλημα, όταν ήταν πέντε χρόνων, στις φωνητικές της χορδές κι από τότε δε μιλά, αλλά καταλαβαίνει τα πάντα».

«Αν το ήξερα αυτό...»

«Τώρα πέταξε το πουλί», της είπε και γύρισε στην Πιπίτσα. «Έλα, κορίτσι μου, πάμε στο σπίτι μου να βάλεις μια μπουκιά στο στόμα σου», την παρακίνησε χαϊδεύοντάς της τα μαλλιά κι απομακρύνθηκαν, αφήνοντας την Ευανθία να στέκεται σύξυλη στον δρόμο.

Από εκείνη τη μέρα, λάτρευε την αφεντικίνα της η Πιπίτσα. Την είχε σαν θεά της τη Μαρίκα, που ήταν ωραία γυναίκα, μπουγλού και σκιζαμυγδαλάτη*, όπως έλεγαν στη Σμύρνη. Γύρω στα σαράντα, μελαχρινή, με μαύρα μεγάλα μάτια, ψηλό λυγερό κορμί και τροφαντά οπίσθια που ξεσήκωναν τους πόθους των αντρών. Η ίδια, αντιθέτως, ήταν ξανθιά και ασχημούλα.

Από τότε που πέθανε ο άντρας της, ο Χρήστος, από καρδιά, η

* Ψηλή γυναίκα με ωραία μάτια.

Μαρίκα είχε αποφασίσει να παίρνει τη ζωή της όπως έρχεται. Ήταν σχεδόν τριάντα χρόνων, σαν έφυγε. *Εντυχώς που δεν κάναμε παιδιά, γιατί θα έμεναν κι αυτά ορφανά*, σκεφτόταν καθώς τον έκλαιγε. Αφού τον θρήνησε αρκετές μέρες και καθώς ήθελε κάτι να γεμίζει τον χρόνο της, έκανε την καρδιά της πέτρα κι αποφάσισε να κουμαντάρει η ίδια το κέντρο διασκέδασης με μουσική, που διατηρούσε ο άντρας της στη Σμύρνη, παρόλο που οι προτάσεις για εξαγορά της πολύ πετυχημένης επιχείρησης έπεφταν βροχή. Εξάλλου, δεν είχε ανάγκη, μια και της είχε αφήσει μπόλικες λίρες ο μακαρίτης. Κι έτσι άρχισε να το διοικεί η ίδια με χέρι στιβαρό.

Καθώς πήγαιναν με την Πιπίτσα στα μαγαζιά, θυμήθηκε η Μαρίκα τον Έλληνα αξιωματικό και εραστή της, τον Λεωνίδα, έναν άντρακλα δυο μέτρα, μικρότερό της κατά πέντε χρόνια. Σκόπευαν να παντρευτούν, όταν τελείωνε αυτή η περιπέτεια στη Μικρασία, όμως δεν πρόλαβαν· της έφερε την είδηση ο φίλος του ο Κοσμάς ότι έπεσε στις αψιμαχίες που γίνονταν με τους Τούρκους. Πήγε να πεθάνει η Μαρίκα. Το είχε η μοίρα της να είναι άτυχη, σκεφτόταν καθώς τον θρηνούσε.

Λίγο πριν σκοτωθεί ήταν που της ομολόγησε το χάλι του ελληνικού στρατού το '22. Με δική του παραίνεση είχε μεταφέρει τα χρήματα και τις λίρες στην Ελλάδα και τώρα βρισκόταν σε καλύτερη μοίρα απ' τους υπόλοιπους Μικρασιάτες. Ήταν τέλος Ιούνι του '22, σαν της τα 'πε αυτά. Μεσημεράκι και βρισκονταν οι δυο τους στο κρεβάτι καπνίζοντας. Το αποζητούσε κάποιες φορές το τσιγάρο η Μαρίκα, συνήθως μετά τον έρωτα.

«Αν με ακούσουν να τα λέω αυτά, θα με τουφεκίσουν», της είχε πει, ενώ οι καπνοί απ' τα τσιγάρα τους ανέβαιναν αργά στο ταβάνι. «Οι στολές μας οι περισσότερες είναι σκισμένες, όπως και τα άρβυλά μας, και τρώμε καθημερινά παστές ρέγγες που μας κάνουν να λυσσάμε στη δίψα μ' αυτή τη ζέστη. Να με βγάλει ψεύτη ο Θεός, αλλά νομίζω πως δε θ' αντέξουμε για πολύ. Αυτές οι καταραμένες εκλογές ευθύνονται! Απ' τη στιγμή που έφυγε ο Βενιζέλος από τη διακυβέρνηση της χώρας κι επέστρε-

ψε ο Κωνσταντίνος, οι Αγγλογάλλοι μάς γύρισαν την πλάτη. Αν ήταν αυτός στα πράγματα, τίποτε δε θα συνέβαινε».

«Το λες αυτό, γιατί λατρεύεις τον Βενιζέλο», του είχε επισημάνει πειρακτικά.

«Το λέω αυτό, γιατί είναι η καθαρή αλήθεια».

Σοκαρίστηκε απ' την απάντησή του. «Δε σε φανταζόμουν τόσο απαισιόδοξο. Τόσο χάλια, λοιπόν, είναι τα πράγματα;» ρώτησε ταραγμένη.

«Τόσο χάλια!» τη διαβεβαίωσε. «Πιστεύω ότι πρέπει να μεταφέρεις τα χρήματά σου στην Ελλάδα».

Τον κοίταξε προβληματισμένη. «Λες, ε;» Θυμήθηκε ότι η γιαγιά της η Πολίτισσα, μακαρίτισσα εδώ και χρόνια, έλεγε ότι είναι σφάλμα να έχεις όλες τις λίρες σου σ' ένα πουγκί.

«Μην ξεχνάς ότι θα παντρευτούμε στην Ελλάδα, μόλις τελειώσει ο πόλεμος».

«Θα το κάνω», αποφάσισε.

«Πότε;» τη ρώτησε και φαινόταν ανήσυχος.

«Αυτή τη βδομάδα», του υποσχέθηκε. «Έλα να κάνουμε έρωτα τώρα», του χάιδεψε το στέρνο προκλητικά κι αυτός ενέδωσε.

Πήρε την απόφαση να κρατήσει κάποια χρήματα στη Σμύρνη, προτού μεταφέρει τα περισσότερα στην Ελλάδα. Χρειάστηκε να ταξιδέψει η ίδια μέχρι εκεί και να καταθέσει τις λίρες της στην Εθνική Τράπεζα, βάζοντας τον Λεωνίδα συνδικαιούχο. Γλίτωσε τη ζωή της την τελευταία στιγμή, όταν την πήρε το αμερικανικό βαπόρι που έβαλε ο Χόρτον, ο Αμερικανός πρόξενος στη Σμύρνη. Οι Σύμμαχοι, Γάλλοι, Εγγλέζοι και Ιταλοί, στέκονταν αδιάφοροι μπροστά στο δράμα των ανθρώπων που πνίγονταν στην προκυμαία, καθώς πίσω τους οι φλόγες κατάπιναν τα πάντα. Δάκρυσε, όταν είδε στην παραλία το κέντρο διασκέδασης να το καταπίνει η φωτιά και να γκρεμίζεται στη στιγμή, ενώ οι σπινθήρες υψώνονταν στον νυχτερινό ουρανό.

Ο Θεός τη βοήθησε κι είχε τώρα αρκετά χρήματα, ώστε να ξαναστήσει το κέντρο διασκέδασης, τη μοναδική δουλειά που

ήξερε να κάνει. Το πρώτο που φρόντισε, βέβαια, ήταν να ψάξει για σπίτι. Το βρήκε στη συνοικία Γεράνι, κοντά στην Ομόνοια, και μετά φρόντισε ν' αγοράσει ένα μεγάλο μαγαζί κοντά στο σπιτικό της και να ξεκινήσει το μαγαζί της. Ορκίστηκε στον εαυτό της ότι θα το έκανε το ίδιο πετυχημένο με αυτό της Σμύρνης και το ονόμασε *Το Γλεντοκόπι*, όπως εκείνο που είχε χαθεί στη φωτιά. Έπειτα από έναν χρόνο, εμφανίστηκαν κι άλλοι κι εγκατέστησαν τα *καφέ αμάν* τους και τα κέντρα διασκέδασής τους στο Γεράνι, μα δεν την πείραξε. Όσο περισσότεροι τόσο το καλύτερο, σκέφτηκε. Δίχως ανταγωνισμό, δεν έχει νοστιμιά.

Όλα αυτά τριγύριζαν στο μυαλό της, καθώς έφταναν με την Πιπίτσα στον μανάβη. Φρόντισε ν' αλλάξει ύφος αμέσως. Δεν έφταιγαν οι άνθρωποι να τη βλέπουν κατσούφα, επειδή αυτή σκεφτόταν την καταστροφή!

«Καλημέρα, Γιώργο!» καλημέρισε τον μανάβη. «Πώς είναι η γυναίκα σου και τα παιδιά;»

Χάρηκε ο άντρας που την έβλεπε. Στα περισσότερα μαγαζιά ήταν πολύ αγαπητή η Μαρίκα· κι όχι μόνο επειδή ήταν καλοπληρώτρια, αλλά και γιατί άνοιγε η καρδιά σου σαν την αντίκριζες έτσι όμορφη που ήταν.

«Καλημέρα, κυρία Μαρίκα. Είναι όλοι καλά! Πώς είσαι εσύ;» τη ρώτησε μ' ένα τεράστιο χαμόγελο στα παχιά του χείλη.

«Μια χαρά είμαι κι εγώ», του είπε χαμογελώντας.

«Τι χρειάζεσαι να σουβάλω;»

«Δύο κιλά φασολάκια, ένα κιλό ντομάτες, τρία τέσσερα κολοκυθάκια και δυο αγγουράκια για το σπίτι. Τα υπόλοιπα να μου τα στείλεις στο μαγαζί. Θέλω μελιτζάνες...»

«Θα κάνει ο μάγειράς σου εκείνο το καταπληκτικό *χουνγκιάρ μπεγιεντί*;» τη διέκοψε. «Μόνο μια φορά το δοκίμασα τότε που ήρθαμε στο μαγαζί σου και δεν μπορώ να το βγάλω απ' το μυαλό μου!»

«Ε, λοιπόν, επιβάλλεται να ξανάρθετε! Να μου πεις πότε όμως και θα πω στον μάγειρά μου να το έχει έτοιμο».

«Ναι, περάσαμε καταπληκτικά τότε με την κυρά μου. Μα τα παιδιά είναι μπελάς. Γύρευε πότε θα ξανάρθει η ανεψούλα μου απ' το χωριό να την αφήσουμε στο πόδι μας», της είπε αναστενάζοντας. «Τώρα πες μου τα υπόλοιπα πράγματα που χρειάζεσαι στο κέντρο διασκέδασής σου. Μην ανησυχείς και θα πω του μεγάλου γιου μου να τα φέρει, μόλις γυρίσει απ' το σχολείο. Παλικάρακι είναι πια, κοντά δώδεκα χρόνων!» καμάρωσε ο Γιώργος.

Του έδωσε την υπόλοιπη παραγγελία της και κατευθύνθηκαν με την Πιπίτσα στο κατάστημα του Ανδρέα του μπακάλη, το οποίο βρισκόταν στον ίδιο δρόμο.

Ο Ανδρέας ήταν ένας άντρας κοντά στη δική της ηλικία, μετρίου αναστήματος και συμπαθητικός, με μουστάκι και κοντό πυκνό γκριζαρισμένο μαλλί, ο οποίος τη φλέρταρε άγρια. Τακτικός θαμώνας στο κέντρο διασκέδασής της, είχε βάλει στο μάτι τη Μαρίκα εξαρχής. Όχι για σύζυγο, όχι –καθώς ήταν ορμισμένος εργένης–, αλλά για ερωμένη του. Έλεγαν όλοι πως οι «παστρικές» ήταν εύκολες γυναίκες, η Μαρίκα όμως εξακολούθουσε να αντιστέκεται σθεναρά.

Όταν την είδε να καταφθάνει, το πρόσωπό του φωτίστηκε από ένα τεράστιο χαμόγελο. «Βρε, καλώς την!» την υποδέχθηκε. «Γλεντήσαμε καλά εψές το βράδυ που ήρθες και κάθισες μαζί μας! Δέκα λεπτά μόνο, αλλά ήταν αρκετά να μ' αλλάξουν τη διάθεση!»

«Με κολακεύεις», του είπε εκείνη.

«Δε σε κολακεύω. Δυο άντρες γύρω στα σαράντα, όταν είναι μόνοι, δεν περνάν διόλου καλά», συνέχισε ο Ανδρέας.

«Τότε γιατί έρχεστε μόνοι κι όχι με γυναικεία παρέα;» πρότεινε η Μαρίκα.

Εκείνος έριξε μια ματιά στην Πιπίτσα, την είδε που κοίταζε τον χαλβά που είχε σ' ένα ταψί, και είπε στη Μαρίκα χαμηλώνοντας τη φωνή του: «Ξέρεις ότι η μόνη που θέλω είσαι εσύ».

«Σε το ξαναλέω ότι εμένα δεν μπορείς να μ' έχεις... Θα με βιά-

λεις κι ένα κομμάτι χαλβά; Πρόσεξα πώς τον ορέγεται η Πιπίτσα... Και μετά θα σου πω αυτά που χρειάζομαι για το μαγαζί».

Έβγαλε έναν βαθύ στεναγμό ο Ανδρέας. Είχε γεμίσει η καρδιά του ελπίδα, όταν κάθισε μαζί τους η Μαρίκα το προηγούμενο βράδυ, και για λίγο είχε πιστέψει πως θα την κατάφερνε, μα τζίφος· ούτε και τώρα είχε ενδώσει.

«Θα σου βάλω δυο κομμάτια. Και τα δύο κερασμένα από μένα».

«Σ' ευχαριστώ», του χαμογέλασε, «αλλά θα τα πληρώσω. Δε θέλω να χρωστάω το παραμικρό. Όχι τίποτ' άλλο, αλλά για να μη σε μπαίνουν ιδέες!» του είπε ανασηκώνοντας το ένα της φρυδί.

Σκέφτηκε να επιμείνει ο Ανδρέας, μα τελικά υποχώρησε. *Ας πάω με τα νερά της*, αποφάσισε. Δε λένε πως με το μέλι πιάνονται οι μύγες κι όχι με το ξύγκι; Όταν της έβαλε τα κομμάτια του χαλβά σ' ένα κουτί, η Μαρίκα τού είπε όσα ήθελε για το μαγαζί και, ξέροντας ότι τα ψώνια θα της τα έστελνε με τον παργιό του, προχώρησε με την Πιπίτσα στο κατάστημα του μπαχαρτζή. Καθώς όδευαν, την έπιασε νοσταλγία για την αγορά της Σμύρνης. Κάθε φορά που επισκεπτόταν τον Τούρκο μπαχαρτζή, έφευγε ζαλισμένη από τις μυρουδιές. Μοσχοβολούσαν τα κύμινα, τα μαχλέπια, οι κανέλλες, τα μπαχάρια, τα πιπέρια και τα υπόλοιπα μπαχαρικά. Κούνησε το κεφάλι της. *Πάνε όλα αυτά, χάθηκαν πια! Σχεδόν δυο χρόνια είναι*, συλλογίστηκε, καθώς έμπαινε με την Πιπίτσα στο μαγαζί.

Ο ήλιος είχε ανέβει ψηλά και ζεματούσε, σαν έφυγαν από τον μπαχαρτζή. Μόλις έστριψαν στον δρόμο, το βλέμμα της Μαρίκας στάθηκε σε μια κοπέλα ψηλή και λιμυγκέρισσα*, σχεδόν ξερακιανή. Φορούσε ένα μπλε φόρεμα, που από κάτω διακρίνονταν δυο πόδια σαν καλαμάκια, και κρατούσε έναν μπόγο στο χέρι. Εκείνο που προξένησε εντύπωση στη Μαρίκα ήταν τα δεμένα σε κότσο μαλλιά της. Είχαν ένα παράξενο χρώμα,

* Η αδύνατη κοπέλα.

σαν φλόγες, και της θύμισαν τις φλόγες που κατάκαιγαν τη Σμύρνη.

Ξαφνικά, είδε την κοπέλα μπροστά της να τρεκλίζει και να στηρίζεται στον τοίχο ενός σπιτιού. Έτρεξε κοντά της με την Πιπίτσα. Τα γερμένα μάτια της είχαν ένα βαθυπράσινο χρώμα, που έμοιαζε με τα θολά νερά του βάλτου, τα χαρακτηριστικά της ήταν καλοσχηματισμένα κι η μύτη της στολισμένη με διάσπαρτες φακίδες. Από κοντά την έκανε κοντά στα είκοσι με είκοσι ένα.

«Τι έπαθες; Ζαλίστηκες;» τη ρώτησε η Μαρίκα ανήσυχη.

«Δεν είναι τίποτε...» ψιθύρισε η κοπέλα.

«Πώς δεν είναι τίποτε!» τη μάλωσε. «Είσαι πολύ χλωμή!» Πριν αποσώσει τα λόγια της, η κοιλιά της κοπέλας γουργούρισε και τα μάτια της Μαρίκας στένεψαν. «Από πότε έχεις να φας;» τη ρώτησε υποψιασμένη.

«Από προχθές, που ήρθα στην Αθήνα... Έφαξα να βρω δουλειά, μα...»

Σταμάτησε· δεν είχε δυνάμεις να συνεχίσει να μιλά.

«Από προχθές;» αναφώνησε η Μαρίκα. «Έλα, στηρίξου πάνω σε μένα και στην Πιπίτσα! Κοντά είναι το σπίτι μου. Θα πάμε εκεί και θα σε βάλουμε να φας», της είπε σε τόνο που δε σήκωνε αντιρρήσεις.

Νιώθοντας τελείως ανήμπορη η κοπέλα στηρίχτηκε επάνω τους και τις ακολούθησε δίχως να βγάλει άχνα. Η πείνα λιμάριζε τα σωθικά της.

Το σπίτι της Μαρίκας ήταν διώροφο με εσωτερική σκάλα. Η κουζίνα, το σαλόνι, η αποθηκούλα, ένα μικρό μπάνιο και το δωμάτιο όπου κοιμόταν η Πιπίτσα ήταν στο ισόγειο, ενώ στον πάνω όροφο βρισκόνταν δυο ευρύχωρες κρεβατοκάμαρες και το μεγάλο μπάνιο. Τα μπάνια ήταν πρόσφατα ανακαινισμένα κι είχαν ένα περίεργο είδος υγιεινής μέσα που η Μαρίκα δεν είχε ξαναδεί.

«Τι είναι αυτό;» είχε ρωτήσει τον Γάλλο έμπορο που το πουλούσε.

«Μπιντέ», της εξήγησε. «Εσύ ντεν έχει ποτέ;»

«Ποτέ!» παραδέχτηκε η Μαρίκα.

«Ήρτα στο Ελλάδα, γκιάτí ερωτεύτηκε Ελληνίδα», της είπε με τα σπαστά ελληνικά του. «Αυτό δεν ήθελε ν' αφήσει το χώρα της κι έτσι αναγκάστηκα να εγκαταλείψει εγκώ. Στεφανώθηκα κι αγόρασα σπίτι κι ανακαινίσω το μπάνια. Τότε έμπαλα μέσα το μπιντέ. Αυτό έκανα στο Γαλλία, πουλούσε μπιντέ».

«Και γιατί το πουλάτε το σπίτι;»

«Τέλω επιστρέψει στο χώρα μου. Τρία χρόνια έμεινε παντρεμένοι. Είπα στο γυναίκα μου το Ελένη, δεν πάει άλλο. Εγκώ κοντεύει φαλιρίσει, το είπα, κι αυτό ντέκτηκε να ακολουτήσει. Πήγαμε Φρανς κι ήρτα τώρα πουλήσω σπίτι».

«Δεν πήγαν καλά οι δουλειές, ε;» τον ρώτησε με συμπόνια.

«Νόμιζα ότι τα κάνει σαν τρελό ο Έλληνες με το μπιντέ, μα αυτό προτιμάνε ν' αφήνουν τον πισινό της άπλυτες», κατέληξε με καημό.

Όποτε το σκεφτόταν η Μαρίκα –και το θυμόταν στην αρχή πολύ συχνά– την έπιαναν τα γέλια τόσο που δάκρυα έτρεχαν απ' τα μάτια της. Του είχε δώσει το ποσό που ζητούσε ασυζητητί –κοψοχρονιά ήξερε ότι το έπαιρνε– κι είχε αγοράσει το σπίτι.

Μόλις μπήκαν, ένωσαν τη διαφορά. Το σπίτι είχε χοντρούς τοίχους και μια υπέροχη δροσιά, κι η Μαρίκα ξεφύσησε ανακουφισμένη.

«Πιπίτσα, να της βάλεις σ' έναν δίσκο το κριθαράκι με το κρέας που περίσσεψε από χθες, μια φέτα τυρί, μπόλικο ψωμί κι ένα ποτήρι νερό».

Εκείνη κατευθύνθηκε αμέσως στην κουζίνα, υπακούοντας στην προτροπή της κυράς της. Συνήθως μαγειρεύαν μπόλικο φαγητό, όχι μόνο για δύο άτομα που ήταν, κι αυτό που περίσσευε καθημερινά το έδιναν σχεδόν πάντα σε μια οικογένεια φτωχή που δεν είχε στον ήλιο μοίρα. Η κοπέλα όμως ήταν σε πολύ χειρότερη κατάσταση, αποφάσισε η Πιπίτσα.

Η άγνωστη εξακολουθούσε να είναι ωχρή και στηρίχτηκε στον δροσερό τοίχο του χολ, για να μην πέσει.

Όταν την είδε να κλείνει τα μάτια της, η Μαρίκα τής είπε: «Έλα, μη στέκεσαι εδώ, πάμε στο σαλόνι να καθίσεις σ' έναν καναπέ».

«Σας ευχαριστώ πολύ», ψέλλισε εκείνη.

Στηρίχτηκε στη Μαρίκα και την ακολούθησε στο σαλόνι. Όταν πια κάθισε η κοπέλα, η Μαρίκα δεν ξεκίνησε τις ερωτήσεις, κι ας την έτρωγε η περιέργεια. Πρώτα έπρεπε να βάλει μια μπουκιά στο στόμα της και μετά θα ερχόταν η ώρα και γι' αυτές.

Μόλις εμφανίστηκε η Πιπίτσα με τον δίσκο στα χέρια, η κοπέλα έπεσε αμέσως στο φαγητό. Δάκρυα εμφανίστηκαν στα μάτια της, καθώς μπουκωνόταν. Την παρατηρούσαν οι δυο γυναίκες, όπως έτρωγε σαν λιμασμένη. Όταν τελείωσε, σήκωσε το ποτήρι με το νερό και ήπιε λαίμαργα. Κατόπιν αναστέναξε και τις κοίταξε.

«Σας ευχαριστώ θερμά», είπε στη Μαρίκα και την Πιπίτσα. «Να είστε καλά κι ο Θεός να σας δίνει υγεία».

«Και πού κοιμόσουν αυτές τις λίγες μέρες που βρισκόσουν στην Αθήνα;» βρήκε την ευκαιρία να ξεψαχνίσει την άγνωστη η Μαρίκα.

Έσκυψε το κεφάλι η κοπέλα, σαν να ντρεπόταν. «Στα παγκάκια...» μουρμούρισε και σηκώθηκε. «Τώρα πρέπει να φύγω. Δε θέλω να σας γίνω βάρος...»

«Δεν έχεις να πας πουθενά!» την πρόσταξε η Μαρίκα αυταρχικά. «Πρώτα θ' ανέβεις πάνω να ξαπλώσεις». Στράφηκε στην Πιπίτσα. «Πήγαινε, σε παρακαλώ, επάνω και στρώσε καθαρά σεντόνια στο δεύτερο υπνοδωμάτιο. Έχεις στον μπόγο σου νυχτικιά ή να σε δώσω μια απ' τις δικές μου;» απευθύνθηκε στην κοπέλα.

«Έχω».

Όταν η Πιπίτσα ανέβηκε στον πάνω όροφο, η Μαρίκα συνέχισε: «Εμένα με λένε Μαρίκα Χατζηνικολάου κι η κοπέλα που μόλις έφυγε είναι η Πιπίτσα. Θα μου πεις και το δικό σου όνομα;»

Κάτι σκάλωσε στον λαιμό της κοπέλας. Από τότε που είχε έρθει στην Ελλάδα, στην καραντίνα πρώτα, στο Καραμπουρνάκι της Καλαμαριάς, που θεωρούνταν κολαστήριο απ' όσους ανθρώπους τη βίωσαν, και μετά τριγυρίζοντας στη Σαλονίκη, είχε ξεσυνηθίσει στην καλοσύνη των ανθρώπων και τώρα αυτή η ευπλαχνία την άγγιξε.

Κάποτε λεγόταν Καλλιρρόη, σκέφτηκε, μα από τότε που εξαναγκάστηκε να πράξει *εκείνο*, δεν της άξιζε το παλιό της όνομα. Αυτό ήταν το όνομα που τη συνέδεε με την παλιά της ύπαρξη, την ανέγγιχτη. Καταλάβαινε όμως ότι έπρεπε να τ' αφήσει πίσω της το παρελθόν, αν ήθελε να έχει μέλλον.

Την κοίταξε. «Ρόη», της είπε με φωνή σταθερή. «Ρόη Ατμάκογλου»

«Πόσων χρόνων είσαι, Ρόη;»

«Είκοσι ενός».

«Κάπου τόσο σ' έκοψα κι εγώ. Κι από πού είσαι;»

Το πρόσωπο της Ρόης σκοτείνιασε. Συλλογίστηκε το Αϊδίني, απ' όπου καταγόταν κι όπου είχε περάσει τις πιο όμορφες μέρες της νιότης της. Θυμήθηκε τον Θάνο, τον αδελφό της, θυμήθηκε τη χαρά που πήραν όταν έφτασαν οι Έλληνες στρατιώτες, τις σφαγές που ακολούθησαν, όταν αποσύρθηκε ο ελληνικός στρατός στις 17 Ιουνίου του '19,* τη φρίκη που τους κατέλαβε, όταν πληροφορήθηκαν ότι οι γονείς τους δε ζούσαν πια. Λες κι

* Το Αϊδίني καταλήφθηκε από τον ελληνικό στρατό στις 14 Μάη του 1919. Έναν μήνα μετά ο στρατός δέχτηκε σφοδρή επίθεση από Τούρκους αντάρτες και αποσύρθηκε στις 17 Ιουνίου, εγκαταλείποντας τους Έλληνες της πόλης στη manía των Τσετών. Όταν έπειτα από τρεις μέρες ανακατέλαβε την πόλη, βρέθηκε μπροστά σε αποτρόπαιο θέαμα. Οι ελληνικές συνοικίες πυρπολημένες και κατεστραμμένες ολοσχερώς κι οι δρόμοι γεμάτοι πτώματα Ελλήνων κάθε ηλικίας. Γέροντες αποκεφαλισμένοι, παιδιά σφαγιασμένα, γυναίκες βιασμένες με κομμένα στήθη... Οι πηγές αναφέρουν τουλάχιστον 1.000 έως 2.000 κι άλλες έως 4.000 νεκρούς. Τον Αύγουστο του 1919 ο διοικητής συνταγματάρχης Σχοινάς τιμωρήθηκε από στρατοδικείο με ισόβια κάθειρξη και στρατιωτική καθαίρεση για εγκατάλειψη θέσης σε ώρα μάχης.

είχαν προνοήσει ότι θα συμβεί κάτι τέτοιο, ο πατέρας της είχε στείλει την ίδια και τον αδελφό της στον παππού και στη γιαγιά της, στην Καπαδοκία, απ' όπου και καταγόταν.

«Πρέπει να ταξιδέψετε μέχρι τα Φάρασα, να γνωρίσετε τον παππού σας και τη γιαγιά σας. Τόσα χρόνια πήγαινα μόνο εγώ, αλλά τώρα είσαι μεγάλη κοπέλα πια, Καλλιρρόη, μπορείς να προσέχεις τον αδελφό σου στο ταξίδι», της είχε πει ο πατέρας τους.

«Απ' την Καπαδοκία», απάντησε τώρα στη Μαρίκα κι ήταν κατά κάποιον τρόπο αλήθεια.

«Προσφυγοπούλα, λοιπόν! Καλά σε έκοψα εγώ... Εμείς είμαστε πρόσφυγες απ' τη Σμύρνη», της είπε η Μαρίκα. «Ξέρω όμως πως στην Καπαδοκία μιλάτε μόνο τουρκικά. Πώς έμαθες τόσο καλά ελληνικά;»

Της έκρυψε ότι είχε τελειώσει το Παρθεναγωγείο του Αϊδινίου η Ρόη. «Στην πόλη μου, τα Φάρασα, μιλάμε μονάχα ελληνικά», αποκρίθηκε.

«Έτσι εξηγείται γιατί έχεις τόσο στρωτό λόγο», χαμογέλασε η Μαρίκα και, βλέποντας την Πιπίσα να έρχεται, τη ρώτησε: «Εντάξει; Έστρωσες καθαρά σεντόνια;» Της ένευσε ναι η κοπέλα. Έπιασε το ξάφνιασμα της Ρόης και της είπε την ιστορία της Πιπίσας. «Πήγαινε τώρα πάνω να ξαπλώσεις, κορίτσι μου, και λέμε τα υπόλοιπα, μόλις ξυπνήσεις...»

Είχε πέσει το σύθαμπο, όταν η Ρόη βγήκε απ' τον λήθαργο. Τα βαριά βλέφαρά της μισάνοιξαν και για λίγο ένιωσε ότι βρισκόταν στο πατρικό της, στο Αϊδίνι, τόσο οικείο τής φάνηκε το περιβάλλον. Χρειάστηκε λίγα δευτερόλεπτα, για να συνειδητοποιήσει ότι δεν ήταν εκεί, πως η παλιά ζωή της είχε για πάντα χαθεί.

Είχε αργήσει να βυθιστεί στον ύπνο, καθώς ο νους της σκάλωνε σε όσα είχαν γίνει πάνω στο καράβι, στον ερχομό τους για την Ελλάδα. Αυτό που συνέβη της δημιουργούσε αφόρητες ενο-

χές. Ότι έκανες, το έκανες για να σώσεις τον αδελφό σου, κι ας μην το κατόρθωσες στο τέλος, προσπάθησε να παρηγορηθεί. Μόλις το σκέφτηκε αυτό, τα βλέφαρά της έκλεισαν απότομα και βυθίστηκε σ' έναν ύπνο δίχως όνειρα.

Όταν πια ξύπνησε, σηκώθηκε και κατευθύνθηκε ξυπόλυτη στο παράθυρο. Είδε το σκοτάδι να σέρεται και κατάλαβε ότι σε λίγη ώρα θα κατάπινε τα πάντα. Τα φώτα είχαν ανάψει στα γειτονικά σπίτια και τα κοίταξε για λίγο αφηρημένα. Ο νους της γύρισε σ' ό,τι είχε συμβεί πάνω στο καράβι, σ' αυτήν την πράξη που τόσο την είχε αλλάξει. Μάντευε ότι από τότε όλα θα ήταν διαφορετικά.

Αποφάσισε να κατέβει στο ισόγειο και έβαλε το φόρεμά της. Δε γινόταν να κρύβεται εδώ για πάντα, όσο κι αν το ήθελε. Άφησε την κάμαρα, κατέβηκε αργά τα σκαλιά και μπήκε στο σαλόνι, όπου το φως ήταν αναμμένο. Βρήκε τη Μαρίκα να κάθεται σε μια πολυθρόνα και να ελέγχει κάποια τιμολόγια, φορώντας τα προεσβυωπικά γυαλιά στην άκρη της μύτης της.

Αισθάνθηκε την παρουσία της η μεγαλύτερη γυναίκα και σήκωσε το βλέμμα πάνω της, βγάζοντας τα γυαλιά της. «Καλώς την!» της είπε χαμογελώντας. «Θα είχες μεγάλη ανάγκη από ξεκούραση. Κι η Πιπίτσα κι εγώ αποφύγαμε να κάνουμε θόρυβο, ενόσω κοιμόσουν. Πεινάς; Θέλεις να φας;»

«Η αλήθεια είναι ότι κοιμόμουν αρκετές ώρες... Τι ώρα είναι τώρα;»

«Εννιά».

«Δεν έχω καλοξυπνήσει ακόμη, οπότε θα χρειαστώ έναν καφέ για να συνέλθω», της είπε τρίβοντας τα μάτια της.

«Θα βρεις την Πιπίτσα στην κουζίνα. Θα έρθω κι εγώ μετά, όταν θα ξεμπερδέψω μ' αυτούς τους διαβόλους», έδειξε τα τιμολόγια η Μαρίκα και βιάστηκε να ξαναφορέσει τα γυαλιά της.

Βρήκε πράγματι την Πιπίτσα στην κουζίνα. Ήταν σκυμμένη πάνω στην κατσαρόλα κι ανακάτευε τον τραχανά για να μη σβολιάσει. Όταν την είδε να μπαίνει, σήκωσε το κεφάλι της και της

χαμογέλασε. Της έκανε νόημα ότι κοιμήθηκε αρκετές ώρες, βάζοντας τα χέρια στο μάγουλο και κλείνοντας τα μάτια. Μετά άνοιξε το στόμα της κι έκανε ότι ρίχνει κάτι μέσα του. Η Ρόη κατάλαβε ότι τη ρωτούσε αν πεινάει.

«Όχι ακόμη», απάντησε. «Θα φτιάξω έναν καφέ, αν μου δείξεις πού είναι το μπρίκι, η ζάχαρη, ο καφές και το φλιτζάνι».

Άφησε την κατσαρόλα για λίγο η Πιπίτσα και, ανοίγοντας τα ντουλάπια, της έδειξε όσα ζήτησε. Δεν είχε προλάβει ακόμη να βάλει τα υλικά κι εμφανίστηκε στην πόρτα η Μαρίκα.

«Να με κι εγώ», είπε χαμογελώντας. «Δεν άργησα πολύ, έτσι δεν είναι; Αν δεν έφτιαξες ακόμη τον καφέ σου, φτιάξε και για μένα έναν».

«Πώς τον πίνεις;»

«Μέτριο».

«Εγώ τον πίνω βαρύ γλυκό. Είναι που είναι η ζωή μου μαύρη, ας την κάνει γλυκιά ο καφές τουλάχιστον», της είπε μ' έναν μορφασμό.

«Θα σιάξει η κατάσταση, θα δεις», την παρηγόρησε η γυναίκα και κάθισε στο τραπέζι.

Δεν ξαναμίλησε, μέχρι που έφτιαξε τους καφέδες η Ρόη και κάθισε δίπλα στη Μαρίκα.

«Τελείωσες με τα τιμολόγια κιόλας;» τη ρώτησε.

Ξαφνιάστηκε η γυναίκα. «Πώς ξέρεις ότι είναι τιμολόγια;»

«Δούλευα ως υπηρεσία σ' ένα πλουσιόσπιτο στη Σαλονίκη και το αφεντικό μου, που είχε μαγαζί, τα έφερνε τακτικά στο σπίτι και τα έλεγχε».

Την κοίταξε εξεταστικά η Μαρίκα. Είδε πόσο όμορφη ήταν παρ' όλη την αδυναμία της και τη ρώτησε: «Τι συνέβη και έφυγες από κείνο το πλουσιόσπιτο; Άσε με να μαντέψω...» σήκωσε το χέρι της και τη σταμάτησε, όταν είδε να ετοιμάζεται να μιλήσει. «Σου ρίχτηκε το αφεντικό σου!»

«Μου ρίχτηκε ο γιος του αφεντικού μου», παραδέχτηκε η Ρόη. «Κι όταν αντιλήφθηκε ο αφέντης μου ότι με ξεμονάχιαζε σε κά-

θε ευκαιρία, με έδωξε κακήν κακώς από το σπίτι του. Είπε κι η γυναίκα του σε όλους της σειράς της ότι κουνάω την... ουρά μου και να μη με βάλουν στα σπίτια τους κι έτσι δεν μπόρεσα να βρω δουλειά στη Σαλονίκη. Γι' αυτό κατέβηκα στην Αθήνα».

Της χάιδεψε το χέρι η γυναίκα. «Μη στεναχωριέσαι, μικρή μου, και θα σιάξουν τα πράγματα». Ξάφνου, το πρόσωπό της φωτίστηκε από μια ιδέα. Πώς δεν το είχε σκεφτεί νωρίτερα; «Θα ήθελες να έρθεις στο κέντρο διασκέδασης που διατηρώ; Θα δουλεύεις στην κουζίνα και θα σερβίρεις τους πελάτες. Κάθε βράδυ κατά τις δέκα και μισή πηγαίνω εκεί. Τι λες;»

Η συγκίνηση που αισθάνθηκε η Ρόη την έκανε να βουρκώσει. Για λίγο δεν μπορούσε να μιλήσει. «Δέχομαι με μεγάλη μου χαρά», είπε τέλος. Της έπιασε τα χέρια που ακουμπούσαν στο τραπέζι και της τα έσφιξε. «Αποδείχθηκαν ο καλός άγγελος για μένα. Ευλογώ τη στιγμή που φάνηκες στον δρόμο μου», κατέληξε κι έσκυψε το κεφάλι να της τα ασπαστεί.

Πρόλαβε να τα τραβήξει η Μαρίκα. «Τι κάνεις; Δεν είμαι παπάς ούτε δεσπότης να με τα φιλήσεις», τη μάλωσε και μετά το πρόσωπό της φωτίστηκε από ένα χαμόγελο. «Κλείστηκε, λοιπόν. Εγώ θα έπρεπε να σε ευγνωμονώ. Δεν ξέρεις από τι μελά με βγάζεις... Η κοπέλα που είχαμε μας άφησε ξαφνικά από προψές στα κρύα του λουτρού κι εξαφανίστηκε. Δε θες να μάθεις τι μισθό θα παίρνεις;»

«Δε θέλω να φανώ αχάριστη», της είπε η Ρόη κοιτώντας τη με ευγνωμοσύνη. «Μου αρκεί που μου προσφέρεις δουλειά».

«Είσαι καλό κορίτσι», της είπε η Μαρίκα, χαϊδεύοντας το χέρι της. «Θα παίρνεις τριακόσιες δραχμές και θα μένεις προσωρινά μαζί μας. Αργότερα, βλέπουμε...»

«Μα είναι πάρα πολλά», διαμαρτυρήθηκε η Ρόη. «Δεν μπορώ να δεχθώ αυτόν τον μισθό, ειδικά αφού θα μένω προσωρινά με σένα και την Πιπίτσα. Θα πρέπει να πληρώνω κάτι για τη στέγη και την τροφή που θα μου παρέχεις».

«Θα τα δούμε αυτά, όταν έρθει η ώρα», απάντησε η Μαρίκα

και σηκώθηκε. Κοίταξε το ρολόι της. Μ' αυτά και μ' αυτά είχε περάσει ο χρόνος. «Πρέπει να φύγω, να πάω στο μαγαζί. Θα έρθεις αύριο μαζί μου ή θέλεις κάποιες μέρες να συνέλθεις;» την κοίταξε ανήσυχη. Την είχε βάλει στην καρδιά της ήδη τη Ρόη και μάντευε ότι είχε πονέσει πολύ. Αν κοίταζες τα μάτια της, το καταλάβαινες.

«Μη με κοιτάς έτσι αδύνατη, αντέχω περισσότερο απ' ό,τι θα μπορούσες να φανταστείς· οπότε, αύριο βράδυ θα έρθω μαζί σου», είπε εκείνη κι έκανε μια προσπάθεια να χαμογελάσει, καταλήγοντας σε μια γκριμάτσα που πλησίαζε κάπως σε χαμόγελο.

Είναι λες κι είχε ξεμάθει να χαμογελά, σκέφτηκε η Μαρίκα, καθώς σηκώθηκε να φύγει.

«Σήμερα που είναι Κυριακή θα μας συνοδέψεις στην εκκλησία; Η Πιπίτσα κι εγώ πηγαίνουμε πάντα, τις Κυριακές, νηστικές», είπε στη Ρόη η Μαρίκα. Παρόλο που είχε γυρίσει πολύ αργά απ' το μαγαζί, σηκώθηκε μόλις ξημέρωσε. Όταν ζούσε ο άντρας της, της άρεσε να ραχατεύει στο κρεβάτι, μα από τότε που πέθανε κι αποφάσισε να αναλάβει το κέντρο διασκέδασης, είχε συνηθίσει να σηκώνεται νωρίς και να ρυθμίζει τη δουλειά της.

«Έχω μαλώσει με τον Θεό, δε θέλω να έρθω», της αποκρίθηκε η Ρόη.

«Και γιατί έχεις μαλώσει;» απόρησε η Μαρίκα συνοφρυωμένη.

«Θα σ' τα πω άλλη στιγμή αυτά, δεν είναι ακόμη ώρα...»

«Κι ας είσαι μαλωμένη με τον Θεό, εγώ επιμένω ότι ήρθε η ώρα να συμφιλιωθείς μαζί του».

Αναστέναξε η Ρόη. «Ας είναι, θα σου κάνω το χατίρι. Αλλά έχω μόνο αυτό το φόρεμα, εσώρουχα και μια νυχτικιά στο μπογαλάκι μου».

«Αυτό δεν κάνει για εκκλησία», της είπε. «Αύριο που είναι

Δευτέρα, θα σε δώσω χρήματα να πάμε στα μαγαζιά να ψωνίσουμε».

«Μα δε δούλεψα ούτε μια μέρα ακόμη», διαμαρτυρήθηκε η κοπέλα.

«Πες πως είναι προκαταβολή απ' τον μισθό σου. Σήμερα μπορείς να φορέσεις ένα δικό μου φόρεμα. Θα σου είναι βέβαια πολύ φαρδύ», της είπε κοιτώντας την εξεταστικά, «αλλά αν το σφίξουμε με κάποια ζώνη, τότε μπορεί και να σε κάνει, μια κι έχουμε το ίδιο ύψος».

Η κοπέλα ακολούθησε τη Μαρίκα στην κρεβατοκάμαρά της. Της έδωσε αυτή κάποιο απ' τα φορέματά της, ένα γαλάζιο, κοντομάνικο, με λουλουδάκια σε λευκό χρώμα, και το φόρεσε αμίλητη. Όπως το είπε η Μαρίκα, της ήταν πολύ φαρδύ, αλλά έσφιξαν μια λευκή ζώνη στη μέση της και, κοιτώντας τον καθρέφτη, είδε ότι της ταίριαζε.

«Είσαι πολύ όμορφη κι έχεις μέση δαχτυλίδι», την παίνεψε η Μαρίκα.

«Η ομορφιά είναι κατάρα κι ευλογία μαζί», της απάντησε. «Ο πόθος των αντρών, όταν σε θέλουν πολύ, τους κάνει να παρολογίζονται και να σε θεωρούν κτήμα τους».

Δεν είπε τίποτα η Μαρίκα. Είχε δίκιο η Ρόη, ακριβώς όπως τα έλεγε ήταν... Μετά πήγαν κι αυτές να ετοιμαστούν και πήραν τον δρόμο για την εκκλησία. Στον ουρανό υπήρχαν κάποια ανάγρια σύννεφα που όμως δεν προμήνυαν βροχή. Καθώς περπατούσαν, η Μαρίκα της είπε ότι εκκλησιαζόταν στους Αγίους Θεοδώρους, γιατί το σπίτι που είχε νοικιάσει αρχικά, μέχρι να βρει κάποιο ν' αγοράσει, βρισκόταν κοντά στην Πλατεία Κλαυθμώνος.

«Έχω το συνήθειο να κολλάω πάντα σε μία εκκλησία», φλυαρησε. «Έτσι και στη Σμύρνη· με το που έμεινα εκεί ως νιόπαντρη, άρχισα να πηγαίνω σε μια μικρή εκκλησία της γειτονιάς μου, μολονότι, πριν, πήγαινα στην Αγία Φωτεινή. Όλοι πήγαιναν εκεί, για να ακούσουν τα κηρύγματα του Μητροπολίτη Χρυσόστομου. Με συνέπαιρναν οι λόγοι του. Κι όταν αποβίβαστη-

κε στις αρχές Μάη του '19 ο στρατός μας στη Σμύρνη, ξαναπήγα κάποιες φορές στην Αγία Φωτεινή και ρούφηξα κυριολεκτικά τους καταπληκτικούς πατριωτικούς του λόγους. Είχε άτυχο τέλος ο κακομοίρης, τέλος που δεν του άξιζε...»

Έμεινε για λίγο σιωπηλή. Σκέφτηκε τους ανθρώπους που χάθηκαν, τους στρατιώτες που το είχαν βάλει στα πόδια κι ανέβαιναν πάνω στα καράβια τρέχοντας και δεν πίστευε ότι τους εγκατέλειπαν στη μοίρα τους και στη μανία των Τούρκων. Τίναξε το κεφάλι της για να συνέλθει κι άλλαξε αμέσως θέμα. Μίλησε στη Ρόη για την ανέγερση του ναού και της είπε ότι θεωρούνταν το καλύτερο βυζαντινό μνημείο της πόλης των Αθηνών. Μετά σταμάτησε να μιλά, μια κι είχαν φτάσει.

Μπήκε στην εκκλησία η Ρόη, άναψε ένα κερί, όμως δεν προσκύνησε τις εικόνες ούτε κι έκανε τον σταυρό της. Προσπάθησε να απολογηθεί μέσα της για το γινάτι που είχε στον Θεό. Όλα άλλαξαν, όταν πέθαναν οι γονείς τους και κυρίως ο αδελφός της. Μολαταύτα, είχε σωθεί η ίδια, αλλά δεν Τον ευγνωμονούσε γι' αυτό. Καλύτερα να είχε πεθάνει κι αυτή μαζί με τον Θάνο, σκέφτηκε μ' έναν κόμπο στον λαιμό. Η ζωή ήταν ένας διαρκής αγώνας δύσκολος και δεν ήξερε τι θα είχε απογίνει, αν δεν είχε βρεθεί στον δρόμο της η Μαρίκα.

Άκουσαν τα μπουμπουνητά, πριν τελειώσει η Λειτουργία. Δεν πήγε η Ρόη να πάρει αντίδωρο, αρνήθηκε όταν της το πρότεινε η Μαρίκα. Μόλις βγήκαν απ' τον ναό, κατά τις έντεκα η ώρα, αντίκρισαν έναν ουρανό ολοσκότεινο. Τα σύννεφα μαζεύονταν βιαστικά, σαν μαγνητισμένα. Καθώς δεν είχαν πάρει ομπρέλες φεύγοντας, η Μαρίκα κοίταξε προς τα πάνω ανήσυχη.

«Όπου να 'ναι θα ξεσπάσει μπόρα. Πρέπει να βιαστούμε», είπε στις δυο κοπέλες.

Φάνηκε το σπίτι, όταν πια ξέσπασε η βροχή. Χοντρές στάλες μούσκεψαν το στεγνό χώμα, αφήνοντας λακκούβες, κι οι γυναίκες αναγκάστηκαν να κάνουν τα τελευταία μέτρα τρέχοντας.

«Ευτυχώς, προλάβσαμε», είπε η Μαρίκα. «Πάμε τώρα στην

κουζίνα να φάμε ένα γερό πρωινό, να πιούμε το καφεδάκι μας και να τα πούμε». Έβρασε αυγά η Πιπίτσα, έβγαλε τυρί, βούτυρο και μέλι, έκοψε και ψωμί και έφαγαν με όρεξη όλες τους.

«Θα κάνω εγώ τον καφέ», πετάχτηκε η Ρόη, σαν τελείωσε το πρόγευμα, προσέχοντας ότι η Μαρίκα κι η Πιπίτσα συνέχιζαν. «Πώς τον πίνει η Πιπίτσα;»

«Σ' ευχαριστούμε, γιαβρί μου. Μέτριο όπως κι εγώ».

Έκανε τους καφέδες η Ρόη και τους ακούμπησε πάνω στο μεγάλο δρύινο τραπέζι. Έπειτα, συνέχισαν την κουβέντα τους συζητώντας περί ανέμων και υδάτων, ενώ παρενέβαινε κι η Πιπίτσα τακτικά με νοήματα.

Τότε ακούστηκε το χτύπημα στην πόρτα.

«Η Λευτερία θα είναι, πήγαινε ν' ανοίξεις, γιαβρί μου».

Όταν η Πιπίτσα πήγε ν' ανοίξει, η Ρόη τη ρώτησε ποια είναι η Λευτερία. Δεν πρόλαβε να της απαντήσει η Μαρίκα κι ακούστηκε η φωνή της άγνωστης να μιλάει από τον διάδρομο ακόμη.

«Που λες, Μαρίκα, ο άντρας μου...»

Μαρμάρωσε μπαίνοντας στην κουζίνα κι αντικρίζοντας τη Ρόη. Ήταν μια γυναίκα μέτριου αναστήματος, κάπως παχουλή, στην ηλικία της Μαρίκας, με κοντά καστανά μαλλιά και όμορφο πρόσωπο. Όσο για το ντύσιμό της, φόραγε ένα μακρύ κομψό φόρεμα σε χρώμα πράσινο, ενώ τα πλούσια χείλη της ήταν βαμμένα με κόκκινο κραγιόν.

«Μπα; Έχετε μουσαφίρισσα;» έκανε έκπληκτη.

«Είναι η Ρόη και μένει προσωρινά μαζί μας. Αυτή είναι η Λευτερία, Ρόη. Είναι ξαδέλφη του μακαρίτη του άντρα μου και γειτόνισσα τώρα πια. Μένει δυο σπίτια μακριά», τη σύστησε η Μαρίκα.

«Χαίρομαι που σας γνωρίζω», μουρμούρισε η Ρόη.

«Κι εγώ, κορίτσι μου», ήρθε η απάντηση της Λευτερίας.

«Έλα, Λευτερία, κάθισε. Να σου φτιάξουμε καφέ;» ρώτησε η Μαρίκα.

Παστρικές έλεγαν τις Μικρασιάτισσες οι Αθηναίοι. Τις λογά-
ριαζαν κάτι λιγότερο από πόρνες και τις θεωρούσαν μιαρές
γιατί έκαναν μπάνιο συχνά, ενώ με την παιδεία, την ομορφιά,
την πολυγλωσσία, την άποψη, την κοκεταρία, την τσαχπινιά, την
καθαριότητα, τον γελαστό και αλέγρο χαρακτήρα τους κατακτού-
σαν τους άντρες στην πρωτεύουσα. «Μας κλέβουν τους άντρες!»
έσκουζαν οι ντόπιες Αθηναίες.

Όταν η νεαρή προσφυγοπούλα από το Αϊδίνι της Μικράς Ασίας
Ρόη συναντά για πρώτη φορά τη σαραντάχρονη Μαρίκα από τη
Σμύρνη, δεν μπορεί να φανταστεί ότι θα γεννηθεί μεταξύ τους
μια αδιατάρακτη φιλία, απ' αυτές που σφραγίζουν μια ολόκληρη
ζωή. Η Ρόη, με τα φλογάτα μαλλιά και τη μελωδική φωνή της,
θα κατακτήσει σιγά σιγά το πάλκο και θα βρει τον έρωτα στο
πρόσωπο του όμορφου και αρρενωπού Άγη. Μια επιπολαιότητά
του με βαριές συνέπειες θα τους χωρίσει και η Ρόη θα πάρει τη
μοιραία απόφαση να φύγει για τη Νέα Υόρκη, όπου ζει ο αδελφός
του πατέρα της, αποφασισμένη να μην επιστρέψει ποτέ. Αλλά
όταν κινδυνεύσει ο άντρας της Μαρίκας, ο υπέροχος Ματθαίος,
θα γυρίσει στην πατρίδα να της συμπαρασταθεί. Και στον δρόμο
της θα βρεθεί και πάλι ο Άγης...

**Ένα μυθιστόρημα για τις πληγές της προσφυγιάς,
τις προκαταλήψεις μιας κοινωνίας που αλλάζει,
αλλά και τη δύναμη του έρωτα και κυρίως
την ακατάλυτη αξία της φιλίας.**

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 32387